

I&W masterclass 'Planeet maakt mens, mens maakt planeet' (21/05/2019)

Verhaallijn Albert Faber

- Invloed van de mens op aarde is alomvattend. Oude templates als 'duurzaamheid' of 'vergroening' voldoen niet meer om aan te geven dat we te maken hebben met een wezenlijk nieuwe tijd. Er is een nieuw verhaal nodig, dat recht doet aan de urgentie, de complexiteit en de grote verantwoordelijkheid die we hebben. Dat nieuwe verhaal wordt gevat met de term Antropoceen. Hoe moeten we dat Antropoceen duiden? Welke nieuwe vragen roept dat op en hoe kunnen we daar mee om gaan? Tot welk nieuw handelingsperspectief leidt het?
- Ik beschrijf drie kenmerken van het Antropoceen:
  1. We kunnen niet meer terug: *planet of no return*. Er zijn vele urgente ecologische vraagstukken, vaak op mondiale schaal. Dat zijn geen vraagstukken om te ontkennen of om ons bij neer te leggen, maar ten dele zullen we ons er wel bij moeten neerleggen. Urgentie is reëel, maar ook: de wereld *is* veranderd, of we het leuk vinden of niet. Klimaatverandering is niet iets om 'op te lossen', maar om te beperken én om te leren leven met de nieuwe risico's en de nieuwe realiteit. Nostalgie is geen zinvol sentiment. Dat is niet: neerleggen bij verlies, maar: begin van een constructieve agenda voor een nieuwe wereld (i.p.v. terug naar de verloren wereld van het Holoceen). Dat is een zoektocht.
  2. Het Antropoceen is niet voor iedereen gelijk. Er zijn grote verschillen in kansen, risico's, machtsverhoudingen. Dat betekent dat het Antropoceen in de kern leidt tot nieuwe verdelingsvraagstukken. Dat is het domein van de *politiek*. Bovendien is het Antropoceen een wezenlijk nieuwe wereld, die nieuwe ethische vraagstukken oproept: hoe verhouden we ons tot de natuur? Welke verantwoordelijkheid komt daarbij? Is die voor iedereen gelijk? Hoe stellen we ons een 'goed Antropoceen' voor? Ook dat soort vragen maakt het Antropoceen tot een politieke *waardenstrijd*.
  3. De domeinen mens en natuur zijn niet meer te scheiden, maar één geworden (en misschien was dat altijd al zo). We herkennen dat ook allemaal wel, bijv: de stad als biotoop, maar ook: voorheen als 'natuurlijk' gedachte gebeurtenissen als bosbrand, storm of droogte is nu deel van het nieuwe domein mens-natuur. We hebben er, als het ware, zelf de hand in. Wat voorheen 'lot' was, is nu 'schuld'. Naast deze existentiële betekenis heeft het ook betekenis voor hoe we met natuur om gaan. natuur is niet meer iets *out there*, maar een wezenlijk onderdeel van onszelf.
- Deze drie kenmerken bieden een kader om opnieuw na te denken over onszelf in de wereld. Het roept vragen op over urgentie en verantwoordelijkheid. In het boek denk ik na over de betekenis voor ethiek en voor instituties. Ik wil drie elementen benoemen: *politiek*, *ethiek*, en *beleid*.
  1. Politiek: Antropoceen is fundamenteel een politiek vraagstuk,
    - *Verdelingsvraagstuk* is (over alle dimensies: ruimte, tijd, sociaal, etc.)
    - Vraagstuk van *waarden en ideeën* over hoe je de wereld ziet: hoe verhouden we ons tot de natuur? Welke verantwoordelijkheid komt daarbij? Is die voor iedereen gelijk? Hoe stellen we ons een 'goed Antropoceen' voor?
    - Het is dus *geen vraagstuk van management*.
  2. Ethiek: een strijd der ideeën is in hoge mate een *ethisch vraagstuk*. Daar komen vele vragen bij kijken, over verwevenheid, , verantwoordelijkheid, schoonheid, schuld, betekenis, technologie, etc. Uitdaging: daar de *morele principes* bij vinden.
  3. Beleid: van sturing naar navigatie (kleine maar beloftevolle stapjes vooruit).
    - Ambitie om koers te bepalen
    - Strategische uitgangspunten: Omgaan met onzekerheden; pluriformiteit en diversiteit aan ideeën/strategieën; van top-down naar bottom-up; van oplossing naar bijdrage; van voorzorg naar nazorg
- Dit is een zoektocht, en daar is *verbeeldingskracht* voor nodig. Je hebt dat nodig voor: omgevingsbewustzijn, om je een (andere) wereld voor te kunnen stellen (incl: logica van bestaande ter discussie stellen), actie. Zo kom je bovendien tot *betrokkenheid*.